

ЗАТВЕРДЖЕНО

ВЧЕНОЮ РАДОЮ ПВНЗ ОМІ

В.О. Голови Вченої Ради

П.П.РЕВУРКО

(Протокол № 1 від 10 квітня 2025 року)

КОНТРОЛЬНИЙ ЕКЗ. № 01

Ревізія № 02

ДОДАТОК 6-14

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ
(ПОСІБНИКИ)**

СМЯ ОМІ ДП 8-17-2025

Одеса – 2025

ЛИСТ ОБЛІКУ ЗМІН

[illegible]

ЗМІСТ

№	НАЗВА ТЕМ	Стр.
1	Загальні положення	4
2	Визначення термінів	5
3	Види електронних навчально-методичних видань	7
4	Вимоги до електронних навчально-методичних видань	7
5	Зміст е-підручника	8
6	Організація матеріалу е-підручника	9
7	Вимоги до інтерфейсу та дизайну е-підручника	9
8	Технічні і функціональні вимоги	10
9	Вимоги до вихідних даних	10
9	Взаємодія е-підручника з Національною освітньою електронною платформою	11
10	Тиражування та розповсюдження ЕОР	11
11		
12		
13		

Керівництво та процедури з якості розробив:

К.т.н., к.д.п., професор, член IFSMA

Діючий капітан супертанкерів

Автор 15 посібників для судноводіїв

Проректор по навчально-методичній роботі ПВНЗ ОМІ

Г.М.ЖЕЛІЗНИЙ

I. Загальні положення

Положення про електронні освітні ресурси (далі – Положення) визначає поняття електронних освітніх ресурсів (далі – вимоги ЕОР), вимоги до ЕОР, їх основні види та порядок розроблення, призначене для організації їх впровадження в навчальний процес.

Під ЕОР розуміють засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі.

Положення регулює процес підготовки ЕОР з метою створення ефективних умов навчання та організації і підтримки самостійної роботи студентів. Метою створення ЕОР є забезпечення модернізації освітнього процесу, змістове наповнення освітнього простору, надання рівного доступу учасникам освітнього процесу незалежно від місця їх проживання та форми навчання до якісних навчальних і методичних матеріалів, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій

Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про захист персональних даних», «Про авторське право і суміжні права», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», національних стандартів України ДСТУ 3017-2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять», ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», стандартів освіти з урахуванням вимог державних санітарних правил і норм та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність у сфері науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення системи освіти.

Це Положення визначає поняття електронного підручника (далі - е-підручник), вимоги до змісту е-підручника, структурних компонентів та функціонування.

2. Визначення термінів

електронна версія друкованого видання – електронне видання, що відтворює друковане видання, зберігаючи розміщення на сторінці тексту ілюстрацій, посилань, приміток тощо;

електронна хрестоматія – електронне навчальне видання яке є об'єктом вивчення у навчальному предметі, дисципліні;

електронне видання – документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості, містить інформацію у форматі електронних даних чи програм (або їх комбінації), для використання якої потрібні цифрові пристрої;

електронний довідник – електронне довідкове видання прикладного характеру, побудоване в систематичному порядку, призначене для швидкого пошуку певних відомостей;

електронний лабораторний практикум - електронне практичне видання, що містить завдання практичного змісту, моделі природних та/або штучних об'єктів, процесів і явищ із застосуванням засобів комп'ютерної візуалізації;

електронний навчальний посібник – електронне навчальне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник;

електронний освітній ігровий ресурс (далі – ЕОІР) – різновид ЕОР, що поєднує пізнавальну та розвивальну функції, містить цілісний теоретичний матеріал і компетентнісні завдання з навчального предмета, подані в ігровій формі;

електронний підручник – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію;

електронний практикум – електронне навчальне видання, що містить сукупність практичних завдань та/або вправ із певного навчального предмета, дисципліни, які сприяють формуванню компетентностей та містять інтерактивні елементи;

електронний робочий зошит – електронне практичне видання, що містить дидактичний матеріал і сприяє самостійній роботі учня під час освоєння навчального предмета;

електронний словник – електронне довідкове видання, що містить упорядкований перелік мовних одиниць (слів, словосполучень, термінів, фразеологізмів тощо) з відомостями про їх значення, вживання, будову, походження тощо;

електронні дидактичні демонстраційні матеріали – електронні матеріали (статичні та динамічні двовимірні та тривимірні моделі, мапи, креслення, схеми, репродукції, інші допоміжні ілюстративні матеріали, відео- й аудіозаписи тощо), що можуть використовуватись як допоміжні в освітньому процесі;

електронні методичні рекомендації – електронне практичне видання з певної теми, розділу або питання навчального предмета, дисципліни, курсу, роду практичної діяльності з методикою виконання окремих завдань, певного виду робіт, а також заходів;

е-підручник - електронне навчальне видання із систематизованим викладенням навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію;

користувачі е-підручника - учасники освітнього процесу та суб'єкти освітньої діяльності;

модуль (тематичний блок в е-підручнику) - частина навчального матеріалу, відтворена у вигляді тексту, відеоматеріалів, аудіоматеріалів, зображень, інтерактивних елементів або їх комбінацій;

мультимедійний контент - сукупність даних інтерактивного вмісту, представлених у форматах відео, анімації, об'єкти віртуальної, доповненої реальності, комп'ютерні моделі (симулятори), а також їх поєднання з аудіоінформацією, текстом, зображеннями;

складові частини е-підручника - емпіричні, теоретичні, практичні та демонстраційні компоненти, засоби пошуку, відображення, перевірки знань тощо.

Е-підручник створюється у вигляді комп'ютерної програми. У разі якщо для роботи е-підручника необхідно додаткове програмне забезпечення, таке програмне забезпечення має бути безкоштовним (за винятком операційної системи).

Е-підручнику надається гриф МОН або установи в установленому законодавством порядку.

Е-підручники, яким надано відповідний гриф МОН або установи, включаються до відповідного переліку е-підручників, що оприлюднюється на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України, веб-сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», а також на Національній освітній електронній платформі.

У разі необхідності усунення граматичних, орфографічних, арифметичних помилок, а також оновлення програмного забезпечення до е-підручника вносяться відповідні зміни із зазначенням поточного номера версії, змінивши його на наступний.

3. Види електронних навчально-методичних видань

За функціональною ознакою ЕОР в освітньому процесі поділяють на:

- електронні навчальні видання (електронна версія (копія, аналог) друкованого підручника, електронний підручник, електронний практикум, електронна хрестоматія, електронний курс лекцій, електронний навчальний посібник, ЕОІР тощо);
- електронні довідкові видання (електронний довідник, електронна енциклопедія, електронний словник тощо);
- електронні практичні видання (збірник віртуальних лабораторних робіт, електронні методичні рекомендації, електронний робочий зошит тощо).

За наявністю/відсутністю друкованої версії ЕОР поділяють на:

- електронні версії (копії, аналоги) друкованих видань;
- самостійні електронні видання або матеріали, що не мають друкованих аналогів.

Організаційно-допоміжні ЕОР, які можуть входити до складу основних ЕОР або публікуватися самостійно:

- аудіовізуальний твір;
- електронний довідник;
- електронний словник;
- електронні методичні рекомендації;
- електронні тести;
- електронні дидактичні демонстраційні матеріали тощо.

4. Вимоги до електронних навчально-методичних видань

Вимоги до електронних освітніх ресурсів є аналогічними вимогам, які висуваються до друкованих навчально-методичних праць. Наповнення, структура, склад електронного видання будуть відрізнятися від друкованого, адже воно може містити новітні мультимедійні технології – гіперпосилання, інтерактивні вкладки, закладки тощо.

Дотримання встановлених педагогічних, методичних, дизайн ергономічних і технічних вимог до електронних освітніх ресурсів та вимог державних стандартів у галузі видавничої справи і програмного забезпечення.

У разі якщо для роботи ЕОР необхідно додаткове програмне забезпечення, таке програмне забезпечення має бути безкоштовним (за винятком операційної системи).

Загальні вимоги до ЕОР:

- функціональність;
- безпечність;

- надійність функціонування;
- зручність використання для користувача;
- крос-платформеність;
- відповідність засадам реалізації принципів державної політики цифрового розвитку;
- відповідність законодавству України щодо захисту авторських прав.

Електронний навчальний посібник може містити:

- теоретичний матеріал з його систематизованим викладенням, що відповідає навчальній програмі;
- контрольні запитання до кожної теми;
- практико-орієнтовані компетентнісні завдання різних рівнів складності;
- тестові завдання;
- словник;
- список основної та додаткової літератури тощо.

ЕОІР може містити:

- теоретичну та практичну частини, що відповідають навчальній програмі;
- практико-орієнтовані компетентнісні завдання різних рівнів складності, подані в ігровій формі;
- інтерактивні елементи;
- тестові завдання тощо.

5. Зміст е-підручника

Зміст е-підручника повинен:

- відповідати стандарту освіти, типовій освітній (навчальній) програмі, затвердженій МОН;
- відповідати сучасним науковим результатам;
- забезпечувати повноту розкриття основних наукових положень, використання загальноприйнятої наукової термінології, актуальних відомостей та даних.

Система завдань, наведених в е-підручнику, має забезпечувати диференційований та компетентнісний підходи до навчання, індивідуалізацію освітнього процесу, в тому числі містити завдання для самооцінювання, групової роботи, відкриті запитання, дослідницькі, пізнавальні, творчі завдання, завдання для самостійної роботи тощо.

В е-підручнику не повинно бути фахових помилок.

Мають бути викладені збалансовані думки щодо тем, які вивчаються. Потрібно уникати оціночних суджень.

Е-підручник не має містити реклами, а також посилань на матеріали, які не є складовою частиною цього е-підручника, або надавати безпосередній доступ (платний чи безоплатний) до таких матеріалів.

6. Організація матеріалу е-підручника

Організація матеріалу в е-підручнику має бути:

- чітко структурованою та логічно систематизованою;
- послідовною і логічною;
- приведена у відповідність до вікових особливостей здобувачів освіти.

Наведені актуальні відомості та дані, що відповідають досвіду, віковим особливостям здобувачів освіти, для яких призначений е-підручник, а також приклади та ілюстративний матеріал мають бути знайомі їм з реального життя.

Розміщення ілюстративного та мультимедійного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації має бути доцільним та логічним.

Викладення навчального матеріалу має бути:

- лаконічним, точним, структурованим;
- з очевидними логічними зв'язками;
- з доступним лексичним наповненням, переважним використанням простих речень, без значної кількості складних синтаксичних конструкцій.

В е-підручнику має бути забезпечено збалансоване співвідношення мультимедійного та іншого контенту.

Посилання на використані джерела, окремий список усіх використаних джерел не мають порушувати Закону України «Про авторське право та суміжні права» та інших нормативно-правових актів, які регулюють питання, пов'язані з охороною авторського права і суміжних прав.

7. Вимоги до інтерфейсу та дизайну е-підручника

Інтерфейс повинен бути цілісним та інтуїтивно зрозумілим, забезпечувати принципи близькості (пов'язані елементи розташовуються ближче, ніж непов'язані) та подібності елементів. Елементи інтерфейсу, які використовуються для однієї дії, не мають використовуватися для іншої.

Дизайн е-підручника має забезпечувати концентрацію уваги користувача на головній суті. Фон сторінки не повинен відволікати від тексту й зображень.

Е-підручник повинен забезпечувати поінформованість користувача про те, який структурний елемент (сторінка, тема тощо) відображається на екрані.

В е-підручнику повинні бути наявні:

- чіткі інструкції з виконання завдань, а також зворотний зв'язок після виконання завдань (мають пропонуватись конкретні напрями подальшого навчання);
- можливості збільшення розміру шрифту тексту та/або масштабу контенту;

- озвучення текстової інформації з можливістю увімкнення/вимкнення звукового супроводу та візуальне відображення (субтитри) аудіоінформації;
- інструкція користувача.

Інсталяція е-підручника у разі потреби має бути зручною та легкою.

8. Технічні і функціональні вимоги

Е-підручник має забезпечувати можливість роботи на трьох чи більше операційних системах, не менше двох з яких - для мобільних пристроїв.

Для використання е-підручника повинна бути забезпечена можливість:

- завантаження його на пристрій користувача і роботи без подальшого доступу до мережі Інтернет. Ця вимога має забезпечуватись для кожної операційної системи згідно з пунктом 1 цього розділу;
- перегляду відео- та прослуховування аудіофайлів без потреби встановлення додаткових плагінів (додатків) та без використання мережі Інтернет;
- внесення змін у послідовність модулів педагогічними працівниками, після чого аналогічні зміни відбуваються в е-підручниках пов'язаних користувачів.

Е-підручник має передбачати розмежування доступу до його функціональних можливостей залежно від категорій учасників освітнього процесу.

В е-підручнику мають бути:

- засоби навігації за його структурними одиницями (наприклад, зміст, предметний покажчик, іменний покажчик тощо);
- інструменти для роботи з текстом (за наявності), у тому числі можливість робити нотатки, закладки, виділяти текст, роздруковувати обрану частину навчального матеріалу у форматі тексту або зображення, можливість пошуку за ключовими словами, а також словник (словники);
- інтерактивні елементи;
- мультимедійний контент.

9. Вимоги до вихідних даних

В е-підручнику повинні бути наявні такі відомості:

- назва;
- відомості про автора (авторів);
- відомості про надання грифа;
- відомості про стандарт освіти, типову освітню (навчальну) програму, відповідно до яких розроблено е-підручник;
- знак охорони авторського права (за наявності);
- інформація про версію е-підручника;
- інформація про кількість і тривалість мультимедійних та інтерактивних елементів, що містяться в е-підручнику, в тому числі аудіоматеріалів,

- зображень, відеоматеріалів (у тому числі анімаційних), 2D, 3D-моделей, карт тощо;
- найменування, місцезнаходження, електронна адреса, телефон виробника е-підручника;
 - мінімальні системні вимоги до обладнання, операційної системи.

В е-підручнику, що виходить іншою, ніж українська, мовою, зазначені в пункті 1 цього розділу відомості подаються також українською мовою.

19. Взаємодія е-підручника з Національною освітньою електронною платформою

Е-підручники мають забезпечувати взаємодію з Національною освітньою електронною платформою через API-інтерфейс.

В е-підручнику має бути наявна функція збору інформації, визначеної МОН, щодо використання е-підручників.

11. Тиражування та розповсюдження ЕОР

Підготовка видань, що є ЕОР, до тиражування передбачає:

- підготовку рукопису, у тому числі, можливе використання гіпертекстових технологій;
- редакційно-видавниче опрацювання, аналогічне друкованим виданням;
- отримання ISBN на електронне навчально-методичне видання.

Зберігання, поширення, забезпечення доступу до електронних освітніх ресурсів та їх описів здійснюється за допомогою тиражування на фізичних носіях інформації, а також шляхом їх розміщення на спеціалізованій платформі для електронних видань ПВНЗ ОМІ, що надають вільний (у технічному та правовому відношенні) доступ до електронних навчально-методичних видань усім учасникам навчально-виховного процесу, а також на інших локальних і мережевих інформаційних ресурсах.

Захист авторських прав здійснюється у межах Закону України «Про авторське право і суміжні права».

З метою забезпечення захисту авторських прав на розроблені ЕОР здійснюється обов'язкова їх реєстрація науково-технічною бібліотекою відповідно до лист-рішення редакційно-видавничого відділу та/або виписки з протоколу Вченої ради ПВНЗ ОМІ.

ЛИСТ ОБЛІКУ ПЕРІОДИЧНИХ ПЕРЕВІРОК

[illegible]

ЛИСТ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ПЕРСОНАЛУ

[illegible]